

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Słowo wstępne

Author: Beata Gontarz

Citation style: Gontarz Beata. (2009). Słowo wstępne. W: B. Gontarz, M. Krakowiak (red.), "Opowiedzieć historię : prace dedykowane profesorowi Stefanowi Zabierowskiemu" (S. 5-6). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Słowo wstępne

Żyjemy ponoć w epoce posthistorycznej. Znaczyć to ma — wedle niektórych współczesnych filozoficznych, antropologicznych czy socjologicznych tez — poddanie się zbiorowej amnezji, powszechnie objawiającą się utratę poczucia ciągłości czasowej, zastąpienie swego rodzaju przymusem dopasowywania się do płynnych form teraźniejszości, odcięcie się od korzeni lekceważonych jako zbędny lub niezrozumiały już balast, przejście od teleologicznego rozumienia procesów rozwojowych (odnoszących się zarówno do społeczeństw, jak i jednostek) do rozproszenia się w rozlicznych aktualnych możliwościach. Wieszczenie, a nawet diagnozowanie różnych „kresów historii” dopełniają obecne stanowiska teoretyków historiografii, wskazujących na niemożność dotarcia do „nagich faktów” z przeszłości, formułujących tezy o zapośredniczonym jedynie oglądzie przeszłości, objawiających metahistoryczne prawdy, że historyk nie rekonstruuje przeszłości, lecz jedynie konstruuje zmienne, kulturowo zakorzenione o niej przekonania.

Tymczasem zaproponowana przez nas formuła tomu *Opowiedzieć historię*, w zamierzeniu mającego podjąć interdyscyplinarnie ujęte związki literatury, poszczególnych pisarzy, instytucji literackich i — ogólnie — życia literackiego dwóch ostatnich wieków z szeroko rozumianą historią, ujawniła żywą wciąż wśród badaczy świadomość historycznej ciągłości i zarazem zmienności procesów literackich. Czytelnik otrzymuje prace literaturoznawców i kulturoznawców, którzy wskazują historycznie osadzone konteksty istotne dla konkretnych dzieł czy twórców, poddają opisowi modyfikowaną przez lata lub determinowaną określonym czasem recepcję utworów, wskazują na ideologie sterujące lub zasadniczo wpływające na problematykę twórczości współczesnych autorów, wreszcie poddają analizie zainteresowania pisarzy tradycyjnie rozumianą hi-

storią. Albowiem pamięć przeszłości stanowi jeden z fundamentów tożsamości, także — jak się okazuje — tożsamości w czasach zwanych ponowoczesnymi.

Stefan Zabierowski w swej książce podejmującej obraz II wojny światowej w społecznej pamięci wskazał na znaczący w tym zakresie wpływ koincydencji historii i literatury: „Obraz ów, dzięki relacjom świadków, tekstom publicystów, i historyków, edycjom źródłowym, a głównie dzięki twórczości artystycznej, przede wszystkim — literackiej, ukształtował historyczną pamięć Polaków i ich poczucie tożsamości na przestrzeni ponad półwiecza — 1939—1989”¹.

¹ S. Zabierowski: *Wojna i pamięć*. Katowice 2006, s. 20.

Beata Gontarz